

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2017

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2017 (K 9/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja, Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta Aila Paloniemi
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin toiminta perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen, joka korostaa poliittis-sotilaallisen turvallisuuden lisäksi demokratian ja ihmisoikeuksien sekä taloudellisten ja ympäristökysymysten merkitystä turvallisuuden kokonaisuudessa.

Etyjin periaatteet yhdessä YK:n peruskirjan kanssa muodostavat Euroopan turvallisuuden peruspilarin ja normatiivisen pohjan. Niiden mukaan keskeistä on valtioiden oikeus alueelliseen koskemattomuuteen ja oikeus itsenäisesti päättää esimerkiksi liittymisestä kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestöihin. Ulkoasiainvaliokunta toteaa näiden periaatteiden olevan edelleen keskeisen tärkeitä Euroopan turvallisuusrakenteille.

Etyjin yleiskokous edistää Etyjin osanottajavaltioiden parlamenttien välistä vuoropuhelua ja pyrkii antamaan rakentavan panoksen järjestön työlle konfliktinestoon, kriisinhallintaan ja konfliktien sovitteluun liittyvissä kysymyksissä. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että vallitsevassa kansainvälispoliittisessa tilanteessa parlamentaarisen yleiskokouksen merkitys korostuu. Suorat kontaktit parlamentaarikkojen välillä ovat tärkeitä vuoropuhelun edistämiseksi eri kysymyksissä.

Kertomusvuonna Ukrainan kriisi näkyi yleiskokouksen toiminnassa edelleen keskeisesti. Vuoden 2017 täysistunto ei kyennyt yksimielisesti hyväksymään loppuasiakirjaa (Minsk Declaration) Venäjän äänestettyä sitä vastaan, vedoten asiakirjan sisältämiin kannanottoihin Ukrainan

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2018 vp

konfliktista ja Krimin miehityksestä. Ulkoasiainvaliokunta korostaa parlamentaarisen vuoropuhelun jatkamisen tärkeyttä kaikista kysymyksistä, myös niistä, joista yksimielisyyttä ei saavuteta. Valiokunta pitää myönteisenä Suomen valtuuskunnan pyrkimyksiä tiivistää parlamentaarista yhteistyötä konfliktin ratkaisupyrkimyksissä.

Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan yleiskokouksen agendaan hallitsivat Ukrainan kriisin ohella kertomusvuonna 2017 pitkittyneet konfliktit, terrorismi sekä muuttoliikkeiden mukanaan tuomat poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset haasteet. Ulkoasiainvaliokunta pitää arvokkaana yleiskokouksen erityisedustajien työtä näiden kysymysten työstämisessä.

Valtuuskunnan kertomuksen mukaan kansanedustaja Ilkka Kanervan nimitys yleiskokouksen rauhanvälityksen erityisedustajaksi vuonna 2016 on nostanut rauhanvälityksen yleiskokouksen yhdeksi kärkihankkeeksi. Edustaja Kanervan toiminnan keskiössä on ollut yleiskokouksen rauhanvälityskapasiteetin vahvistaminen, rauhanvälitykseen liittyvän yhteistyön tiivistäminen Etyjin yleiskokouksen ja järjestön muiden rakenteiden välillä sekä konkreettisten vuoropuhelualoitteiden eteenpäin vieminen, erityisesti Ukrainassa ja Moldovassa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomen valtuuskunta on merkittävästi panostanut rauhanvälityksen nostamiseen yleiskokouksen toiminnan ytimeen. Ulkoasiainvaliokunta toteaa rauhanvälityksen merkityksen ylipäätään kasvaneen Suomen ulkopoliitiikan yhtenä painopistealueena.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että vaalitarkkailu on keskeinen osa yleiskokouksen operatiivista toimintaa. Kertomusvuonna yleiskokous tarkkaili parlamenttivaaleja Armeniassa, Albaniassa ja Saksassa ja presidentinvaaleja Mongoliassa ja Kirgisiassa. Valiokunta pitää hyvänä, että Etyj-valtuuskunta on osallistunut aktiivisesti vaalitarkkailumissioihin ja vaalitarkkailutyön kehittämiseen ja seurantaan. Valiokunta toteaa, että hyvän yhteistyön varmistaminen Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja ODIHRin (Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto) välillä samoin kuin muiden keskeisten vaalitarkkailuun osallistuvien organisaatioiden kanssa on tärkeää. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yhteistyössä ODIHRin kanssa on edistytty, mutta työtä on edelleen tärkeää jatkaa.

Ulkoasiainvaliokunta tähdentää Etyjin kenttämissioiden tärkeyttä niin Ukrainassa kuin laajemmin Etyjin toiminnassa. Valiokunta on jo aiemmissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota Ukrainan mission henkilöstön turvallisuusriskeihin. Huoli on tältä osin edelleen aiheellinen, ja valiokunta pitää tärkeänä, että asiaan kiinnitetään huomiota henkilöstön turvallisten ja toimivien työolosuhteiden varmistamiseksi.

Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnassa on selkeä sisällöllinen kosketuspinta. Valiokunta pitää myönteisenä pyrkimyksiä tiivistää yhteistyötä ja vuoropuhelua Suomen delegaatioiden kesken tämän kosketuspinnan hyödyntämiseksi ja toiminnan sekä kannanottojen johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2018 vp

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 9/2018 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 31.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Simon Elo sin
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa